

«ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ»՝ ԱԿՈՒՆՔՆԵՐԻՑ ՄԻՆՉԵՎ
ԽԱԼԻՏԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀՈՉԱԿՈՒՄ

Մարգիս Գրիգորյան

Բանալի բառեր՝ *Իսլամական Պետություն, ջիհադ, Աբու Մուսա Ալ-Ջարկավի, Աբու Բաքր Ալ-Բադդադի, Իրաք, Սիրիա*

2001թ. սեպտեմբերի 11-ին ԱՄՆ-ի դեմ իրականացված ահաբեկչական գործողությունները աննախադեպ էին իրենց բնույթով: Մեպտեմբերի 20-ին ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշ Կրտսերը Կոնգրեսում հանդես եկավ ուղերձով՝ վերոնշյալ ահաբեկչական գործողությունների մեջ մեղադրելով և պատերազմ հայտարարելով «Ալ-Կաիդա»-ին, համաշխարհային ահաբեկչությանն ու դրան սատարող պետություններին: Բուշի կողմից թիրախ հռչակվեցին «Ալ-Կաիդա» ահաբեկչական կառույցը, նրա ղեկավար շրջանակն ու անդամները, կազմակերպության և նրան հարող իսլամական ծայրահեղ արմատական կառույցների տեղակայման, ռազմական պատրաստության ճամբարները, ֆինանսավորման աղբյուրները¹:

Ծավալված համաշխարհային ահաբեկչության դեմ պայքարի համատեքստում ԱՄՆ-ին միացած կոալիցիոն ուժերի թիրախն առաջին հերթին դարձավ «Ալ-Կաիդա»-ի ղեկավար շրջանակներին թաքստոց տրամադրած տալիբական Աֆղանստանը, որի դեմ ծավալված պայքարի արդյունքում «Տալիբան» շարժումն Աֆղանստանում հեռացվեց իշխանությունից:

¹ 2001թ. սեպտեմբերի 20, Բուշ Կրտսերը պատերազմ է հայտարարում ահաբեկչությանը https://www.youtube.com/watch?v=_CSPbzitPL8 (մուտք՝ հուլիսի 19, 2014թ.):

«Ալ-Կաիդա»-ի հանդեպ ամբողջ աշխարհով ծավալված հետապնդումների արդյունքում լուրջ հարված հասցվեց կազմակերպության կառույցներին, դրա ղեկավարությանն ու ֆինանսական ռեսուրսներին²:

«Ալ-Կաիդա»-ի դիրքերի թուլացմանը զուգընթաց մուսուլմանական աշխարհում ևս ավելացան դժգոհությունները կառույցի կողմից տարվող պայքարի և ռազմավարական ուղղությունների նկատմամբ: Նույնիսկ «Ալ-Կաիդա»-ի ներսում հնչեցին կազմակերպության առաջնորդների հասցեին ուղղված քննադատություններ՝ մեղադրելով նրանց 2001թ. սեպտեմբերի 11-ին ԱՄՆ նկատմամբ իրականացված աննպատակ ու անհեռատես գործողությունների իրականացման մեջ, ինչը, մեծ հաշվով, վնասեց ծայրահեղ իսլամական արմատականությանն ու նրա կողմից իրականացվող ջիհադական պայքարին³:

21-րդ դ.-ի սկզբին «Ալ-Կաիդա»-ի ղեկավարության կողմից որոշակի փոփոխությունների ենթարկվեց դեռևս 1980-ական թթ-ին Աբդալլահ Ազգամի և Ուսամա բեն Լադենի կողմից մշակված «ջիհադի» ռազմավարությունը՝ իր ազդեցությունն ունենալով իսլամականների կողմից «հեռավոր և մերձավոր» թշնամիների⁴ դեմ ջիհադի պայքարի իրականացման մարտավարության վրա:

² Bonney R., Jihad from Quran to bin Laden, New York: Palgrave Macmillan. pp. 359-364.

³ Lia B., Hegghammer Th., “Jihadi Strategic Studies-The alleged al-Qaida policy study preceeding the Madrid bombings”, Studies in Conflict and Terrorism, 27 (5), September-October, 2004. pp 355-375 (Տե՛ս նաև՝ Ուսամա բեն Լադենի հասցեագրված նամակը, Աբդալլահի նամակներ, 14 սեպտեմբեր, 2006թ, SOCOM-2012-0000018, <http://www.ctc.usma.edu/posts/letters-from-abbottabad-bin-ladin-sidelined> (մուտք սեպտեմբերի 30, 2013թ.):

⁴ «Հեռավոր թշնամին» իսլամական ծայրահեղ արմատականների համար մուսուլմանական աշխարհից դուրս հավանական հարձակման և ջիհադական պայքարի թիրախներն են, իսկ «մերձավոր թշնամին» մուսուլմանական աշխարհում առկա «անհավատ» վարչակարգերն են, իսլամական ծայրահեղ արմատական գաղափարները չկիսող մուսուլմանական հասարակական-քաղաքական շերտերն են և այլն:

Եթե Ուսամա բեն Լադենի ուղերձների մեծ մասը նվիրված էր «Հեռավոր թշնամու»՝ ԱՄՆ-ի և նրա դաշնակիցների դեմ պայքարին, և միայն ուղերձների սակավ մասն էր վերաբերում «մերձավոր թշնամուն»⁵, ապա 2000-ական թթ.-ի կեսերին «ջիհադի» գաղափարախոսության արդի հեղինակներից շատերը (Այման ազ-Չաուահիրի, Սայֆ Ալ-Ադլ, Աբու Մուսաբ ա-Մուրի, Աբու Բաքր Նաջի և այլոք) իրենց կողմից առաջ քաշված գաղափարներում կարևորում էին «Մերձավոր թշնամու» դեմ մղվող պայքարը: Վերջինը պետք է զուգորդվեր մուսուլմանական երկրներում տիրող հնարավոր վայրագությունների ու բռնությունների, անկայուն իրավիճակի հաղթահարմամբ և նպաստավոր պայմանների ստեղծմամբ, որոնք կլինեին «Իսլամական պետության» կառուցման կարևոր նախադրյալները⁶:

Նույնիսկ «Ալ-Կաիդա»-ի ներսում, հենց Ուսամա բեն Լադենի հետ հակասություններ առաջացան «հեռավոր, թե՛ մերձավոր թշնամիների» դեմ պայքար ծավալելու հարցի հետ կապված (օրինակ 2001 թ.-ի սեպտեմբերի 11-ից հետո թիրախների ընտրության հարցում Բեն Լադենի և Աբու Մուհամմադ Ալ-Մասրիի միջև ծագած հակասությունը⁷): «Ալ-Կաիդա»-ի առաջնորդների կողմից կարևորվում էր նաև «անհատական

---

⁵ Batal al-Shishani M., Understanding Strategic Change in al-Qaeda's Central Leadership after Bin Laden, Terrorism Monitor, The Jamestown Foundation, Volume IX, Issue 23, June, 2011, pp. 7-8.

⁶ As-Sūri A.M., D'ūa al-Mqaūama al-Islāmīa al-'lāmīa, Dīsabr 2004. <http://archive.org/stream/Dawaaah/DAWH#page/n24/mode/2up> (մուսք՝ ապրիլի 4, 2012թ.), Al-'dl S. Al-Īmna ua al-Istīḥbarāt, <http://www.ansar1.info/showthread.php?t=33433> (Մուսք՝ ապրիլի 4, 2012թ.). Տե՛ս նաև՝ McCants W., Abu Baqr Naji, The Management of Savagery, <http://azelin.files.wordpress.com/2010/08/abu-bakr-naji-the-management-of-savagery-the-most-critical-stage-through-which-the-umma-will-pass.pdf>, (մուսք՝ հուլիսի 16, 2013թ.).

⁷ Murad Batal al-Shishani, Understanding Strategic Change in al-Qaeda's Central Leadership after Bin Laden, Terrorism Monitor, The Jamestown Foundation, Volume IX, Issue 23, June, 2011, p. 8.

ջիհադի» մարտավարությունը, ինչն, այնուամենայնիվ ենթադրում էր, որ «Ալ-Կաիդա»-ն շարունակելու էր իր ուշադրության կենտրոնում պահել «հեռավոր թշնամու» դեմ պայքարը: Այս համատեքստում կազմակերպության առաջնորդներից Աբու Աբդ Ալ-Ռահման Աթիա Ալ-Լիբիի, Աբու-լ-Մաջիդի և այլոց «անհատական ջիհադին» առնչվող գաղափարները լայն տարածում գտան 21-րդ դարի առաջին տասնամյակի ընթացքում⁸:

Մեպտեմբերի 11-ից հետո իսլամական ծայրահեղ-արմատական գաղափարախոսության մեջ նոր փոփոխություններ տեղի ունեցան՝ Իրաքի շուրջ տեղի ունեցող զարգացումների հետ կապված: 2002-2003թթ. ԱՄՆ կառավարությունը քայլեր ձեռնարկեց ապացուցելու, որ Մադամ Հուսեյնի վարչախումբը վտանգ է ներկայացնում աշխարհի համար. Իրաքը մեղադրվում էր գանգվածային ոչնչացման զենք ստեղծելու և «Ալ-Կաիդա»-ի հետ համագործակցության մեջ⁹: Իրաքի դեմ ռազմական գործողությունները սկսվեցին 2003թ. մարտի 20-ի առավոտյան: Ի տարբերություն 1991թ. Պարսից ծոցի պատերազմի՝ 12 տարի անց կռալիցիոն ուժերը ցամաքային գործողությունները սկսեցին անմիջապես, առանց երկարատև օդային ռմբակոծությունների: Ապրիլի սկզբին կռալիցիոն ուժերը, չհանդիպելով լուրջ դիմադրության իրաքյան ուժերի կողմից, հայտնվեցին Բաղդադի մատույցներում, իսկ ապրիլի 9-ին Իրաքի մայրաքաղաքը գրեթե առանց կռվի հանձնվեց:

Որոշ իսլամական արմատական գաղափարախոսների մոտ ձևավորվեց այն տեսակետը, որ Արևմտյան կռալիցիոն ուժերի կողմից Մադամ Հուսեյնի իշխանության տապալումից հետո Իրաքը վերածվել է իսլամականների պայքարի թատերաբեմի,

⁸ Տե՛ս նույն տեղում, էջեր 8-9

⁹ EBSCO Host Connection, History of the War on Terror, <http://connection.ebscohost.com/us/war-terror/history-war-terror>, (մուտք՝ հոկտեմբերի 12, 2014թ.)

որտեղ պետք է համախմբվի իսլամական արմատական ներուժը՝ անհավատների դեմ սրբազան պատերազմ վարելու համար:

Իրաքի շուրջ տեղի ունեցող զարգացումները չէին կարող անտարբեր թողնել Ուսամա բեն Լադենին և նրա կողմից ղեկավարվող «Ալ-Կաիդա»-ին: Վերջինիս համար Իրաքը հետաքրքիր էր այնքանով, որ Սադամ Հուսեյնի տապալումից հետո երկրում հայտնված արևմտյան կռավիցիոն ուժերի և իշխանության եկած շիական վարչախմբի դեմ պայքարի համատեքստում Իրաքը կարող էր վերածվել սուննի ծայրահեղ իսլամականների կողմից տարվող ջիհադի ճակատներից մեկի¹⁰:

Իրաքում ծավալված ջիհադական պայքարում աչքի ընկավ հորդանանցի Աբու Մուսաբ Ազ-Չարկաուին¹¹, որը 2004թ. աշնանը դիմեց Բեն Լադենին՝ միանալու «Ալ-Կաիդա»-ին և սկսեց համարվել «Ալ-Կաիդա»-ի էմիրը Իրաքում¹²:

Ազ-Չարկաուիի կողմից ղեկավարվող իսլամականների ջիհադական պայքարի սկիզբը դրվեց 2003թ. օգոստոսին Իրաքում տեղի ունեցած հնչեղ ահաբեկչական երեք բռնարարքներով¹³: Այդ

¹⁰ Люди, Абу Мусаб Аль-Заркави, http://www.peoples.ru/state/criminal/terrorist/abu_musab_al-zarkavi/ (մուտք՝ օգոստոսի 15, 2012թ.).

¹¹ Աբու Մուսաբ ազ-Չարկաուին Հորդանանից էր: 1990-ական թթ. վերջում տեղափոխվեց Աֆղանստան, որտեղ հիմնեց ռազմական ճամբար և իր կողմից ղեկավարվող «Չունդ աշ-Շամ» իսլամական ծայրահեղ արմատական կառույցը, որը հետագայում վերանվանվեց «Աթ-Թաուհիդ ուա ալ-Ջիհադ» (Միաստվածություն և Ջիհադ) խմբավորման: Տեղափոխվելով Իրաք ազ-Չարկաուիի կողմից գլխավորված կառույցը վերանվանվեց «Թանգիմ Կաիդաթ ալ-Ջիհադ ֆի Բիլադ ալ-Ռաֆիդայն» (Ալ-Կաիդա-ն երկու գետերի երկրում), Տե՛ս Riedel B., *The Search for Al Qaeda: Its Leadership, Ideology, and Future* (Washington D.C., Brookings Institution Press, 2010), p. 94.

¹² Chehab Z., *Iraq Ablaze: Inside the Insurgency*, IB Tauris & Co, Cornwall, 2006, p. 8.

¹³ Առաջին ահաբեկչական գործողությունը օգոստոսի 7-ին Բադդադում՝ Հորդանանի դեսպանատան մոտ տեղի ունեցած պայթյունն էր, որի հետևանքով զոհվեցին 17 մարդ, երկրորդը ՄԱԿ-ի ներկայացուցչության շենքի մոտ տեղի ունեցած պայթյունն էր, որի հետևանքով զոհվեցին 22 մարդ, իսկ վերջինը Նաջաֆում՝ Իմամ Ալիի սկիզբի մոտ տեղի ունեցած պայթյունն էր, որի

ժամանակից սկսած ազ-Չարկաուիի ղեկավարությամբ գործող սուննի իսլամականների խնդիրը Իրաքում իշխանության եկած շիական վարչախմբի, շիական հասարակական-քաղաքական առանցքային գործիչների և նրանց հետ համագործակցող ուժերի դեմ պայքարն էր, որի ընթացքում հաճախակի օգտագործվում էր պայթուցիկներով բեռնված մեքենաների և ճանապարհների պայթեցման ռազմավարությունը: Ազ-Չարկաուին Իրաքում հրահրում էր էթնո-դավանական թշնամանք, որն առաջին հերթին ուղղված էր շիաների դեմ¹⁴, ինչպես նաև ազ-Չարկաուիի կողմից ղեկավարվող իսլամականները լայնորեն կիրառում էին օտարերկրացի պատանդների գլխատման և այդ բռնարարքների մասին տեղեկատվությունը համացանցով տարածելու մարտավարությունը: Ազ-Չարկաուիի կողմից ղեկավարվող իսլամական ծայրահեղ արմատականների մոլեռանդ գործելաճը հարուցեց ինչպես ոչ մուսուլմանական, այնպես էլ մուսուլմանական արմատական, մասնավորապես՝ ծայրահեղ արմատական շրջանակների բացասական վերաբերմունքը Իրաքում իրականացվող ջիհադական պայքարի վերաբերյալ: Նույնիսկ «Ալ-Կաիդա»-ի ղեկավար շրջանակներից ազ-Չարկաուիին ուղղված քննադատական ուղերձներ եղան Իրաքում շիաների հանդեպ անհանդուրժող և թշնամական վերաբերմունքի հետ կապված՝ չմոռանալով ազ-Չարկաուիին հիշեցնել ջիհադական պայքարի նպատակներից մեկը՝ Իրաքում

հետևանքով գոհվեցին 95 մարդ, այդ թվում Այաթոլլահ Մուհամմադ Բաքիր ալ-Հաքիմը՝ Իրաքում իսլամական հեղափոխության բարձրագույն խորհրդի հոգևոր առաջնորդը (St u Lister C., Profiling the Islamic State, Brookings Doha Center Analysis Paper, November, 2014, pp. 6-7,

http://www.brookings.edu/~media/Research/Files/Reports/2014/11/profiling%20islamic%20state%20lister/en_web_lister.pdf (Մուսոք՝ ղեկտեմբեր 1, 2014թ).

¹⁴ Kazimi N., Zaraqawi's Anti-Shia Legacy: Original or Borrowed?, Hudson Institute, 1 November 2006, <http://www.hudson.org/research/9908-zaraqawi-s-anti-shia-legacy-original-or-borrowed-#BkMkToFoot2> (Մուսոք՝ հունիսի 5, 2012թ.).

իսլամական իշխանություն կամ էմիրություն հիմնելու մասին: Սակայն, նույն այդ ուղերձներում հազվադեպ էր հնչում Իրաքում իսլամական խալիֆայություն (պետություն) ստեղծելու անհրաժեշտությունը՝ Ազ-Ջարկաուիին հիշեցնելով Իրաքում էմիրության ստեղծման համար անհրաժեշտ պայմանների բացակայության, մասնավորապես տեղի բնակչության շրջանում աճող վստահության կորստի և բացասական վերաբերմունքի խորացման մասին: Այս ամենը վկայում էին, որ ջիհադական պայքարում ազ-Ջարկաուին իր մոլեռանդությամբ և դաժանությամբ դուրս էր եկել նույնիսկ «Ալ-Կաիդա»-ի ղեկավար շրջանակների վերահսկողությունից, սակայն Իրաքում շարունակվող իսլամականների մոլեռանդ վարքագիծը չփոխվեց անգամ «Ալ-Կաիդա»-ի ղեկավար շրջանակներից եկող գնահատականների արդյունքում¹⁵:

Ազ-Ջարկաուին կարողացավ որոշակի գործողություններ կազմակերպել նաև Իրաքի սահմաններից դուրս: Նրան է վերագրվում, օրինակ՝ 2005թ. նոյեմբերին Հորդանանի մայրաքաղաք Ամմանում մահապարտ ահաբեկիչների կողմից իրականացված պայթյունների կազմակերպումը և այլն¹⁶:

2006թ. հունվարի 15-ին ազ-Ջարկաուիի կողմից ղեկավարվող կառույցի և 5 այլ սուննիական իսլամական խմբավորումների համախմբման արդյունքում հայտարարվեց «Մաջլիս Շուրա Ալ-Մուջահիդին»-ի (Մուջահիդների խորհուրդ) ձևավորման մասին, որի նպատակը Իրաքում իրականացվող ջիհադական պայքարի

---

¹⁵ Zawahiri to Zarqawi, 9 July 2005, Global Security.org, http://www.globalsecurity.org/security/library/report/2005/zawahiri-zarqawi-letter_9jul2005.htm, Libi to Zarqawi, 10 December 2005, Combating Terrorism Center at West Point, <https://www.ctc.usma.edu/wpcontent/uploads/2013/10/Atiyahs-Letter-to-Zarqawi-Original.pdf> (մուսը՝ հունվարի 14, 2013թ.)

¹⁶ BBC Russian.com, Досье: Абу Мусаб Заркави, http://news.bbc.co.uk/hi/russian/news/newsid_3683000/3683384.stm (մուսը՝ փետրվարի 12, 2013թ.)

համակարգումն ու արդյունավետ կազմակերպումն էր: Աբու Մուսաբ ազ-Զարկանուհի սպանությունից (2006թ. հունիսի 7) հինգ օր անց «Մաջլիս Շուրա Ալ-Մուջահիդին»-ի կողմից նոր առաջնորդ հայտարարվեց Աբու Համզա Ալ-Մուհաջիրը, իսկ 2006թ. հոկտեմբերի 13-ին, կառույցը վերանվանվեց «*Ղաուլա ալ-խլամիա Ֆի-լ-իրաք*» (Իրաքում իսլամական պետություն՝ ԻԻՊ), որի առաջնորդ հռչակվեց Աբու Ումար Ալ-Բադդադին¹⁷:

2006թ. վերջում ԻԻՊ-ն Իրաքում իր վերահսկողության տակ ուներ էներգակիրներով հարուստ զգալի տարածքներ: Այն վերածվել էր տարեկան 150-200մլն. դոլար շահույթ հետապնդող, ինքնաբավ ու ինքնաֆինանսավորվող մի կառույցի, որն իր ֆինանսական ռեսուրսները համալրում էր հիմնականում նավթամթերքի ապօրինի վաճառքից, պատանդների փրկագներից և այլ աղբյուրներից հավաքագրվող միջոցների հաշվին¹⁸: 2000-ականների ԻԻՊ-ը կանգնած էր Իրաքում ջիհադական պայքարի առաջնագծում, իր մեջ համախմբելով մի քանի սուննիական ծայրահեղ իսլամական արմատական խմբավորումների: Սակայն Իրաքում 2007թ. կոալիցիոն ուժերի և շիական իշխանությունների կողմից իսլամական ծայրահեղ արմատականության դեմ վարվող պայքարի և «Սուննիական վերափոխման խորհուրդների» ձևավորուման արդյունքում ԻԻՊ-ը զգալի վնասներ կրեց: Այդ համատեքստում Իրաքի իսլամական ծայրահեղ արմատական շրջանակներում մշակվեցին ռազմավարական և մարտավարական ուղենիշեր պարունակող գաղափարներ, որոնք «Իրաքում

---

¹⁷ Naval Postgraduate School, Al-Qaida in Iraq (AQI), Archived from the original, on 1 April 2007, <http://web.archive.org/web/20070401114027/http://www.nps.edu/Library/Research/SubjectGuides/SpecialTopics/TerroristProfile/Current/AlQaidaIraq.html>.

(մուսք՝ հոկտեմբերի 19, 2013թ.)

¹⁸ Levitt M., Declaring an Islamic State, Running a Criminal Enterprise, The Hill, 7 July 2014, <http://thehill.com/blogs/pundits-blog/211298-declaring-an-islamic-state-running-a-criminal-enterprise> (մուսք՝ հուլիսի 10, 2014թ.).

խլամական պետության քաղաքական դիրքը բարելավելու ռազմավարական ծրագիր» վերտառությամբ հրապարակայնվեցին 2010թ. մայիսին՝ ԻԻՊ-ի առաջնորդ Աբու Ումար Ալ-Բադդադիի և նրա ռազմական թևի ղեկավար Աբու Համզա Ալ-Մուհաջիբի սպանությունից մեկ ամիս անց¹⁹: Ծրագրում առաջ քաշվեց 5 կետ, որոնցով առաջնորդվելով՝ ԻԻՊ-ը կունենար էլ ավելի ամուր դիրքեր և Իրաքից կռախցիոն ուժերի հեռանալուց հետո պատրաստ կլիներ կյանքի կոչել իսլամական պետություն հիմնելու սեփական նկրտումները: Դրանք էին՝

1. *Համախմբում*՝ համախմբել Իրաքում իսլամականների ջանքերը՝ ապացուցելու համար, որ Իսլամական պետությունը իրականությունն է: Աստիճանաբար ամրապնդել սեփական դիրքերը Ալ-Ֆալուջա և Մոսուլ քաղաքներում:

2. *Ռազմական պլանավորման հավասարակշռում*՝ այն ուներ 3 բաղկացուցիչ՝

ա) *9 փամփուշտ ուղղված «անհավատներին» և 1 փամփուշտ՝ «խաչակիրներին»*՝ այն նպատակ էր հետապնդում ավելացնել վախի մթնոլորտը իրաքյան հասարակական շրջանակներում, քանզի Իրաքում հաճախակի էին դարձել իրավապահ մարմիններին և ուժային կառույցներին իրաքցիների անդամակցության դեպքերը:

բ) *Մաքրագերծում*՝ որի նպատակն իսլամականների կողմից այն տարածքների զբաղեցումն էր, որտեղ գտնվում էին իրաքյան ուժային ստորաբաժանումները: Իսլամականներն աստիճանաբար ռազմական բախումների բռնվելով վերջիններիս հետ, կփորձեին հեռացնել նրանց այդ վայրերից:

---

¹⁹ Տե՛ս Դիռասա սու-Մթրաթիջիա: Դաուլա ալ-Իրաք ալ-Իսլամիա ուս Իսթրաթիջիա ալ-Մարհալա ալ-Գադիմա, <http://www.hanein.info/vb/showthread.php?t=158433>, (մուտք՝ մարտի 23, 2013թ.)

զ) *Իրաքյան քաղաքական և ռազմական առանցքային պաշտոնյաների սպանություն*

3. *Ջիհադական վերափոխման խորհուրդների ձևավորում*. դա տեղացի աունիներին հնարավորություն էր տալիս ստեղծել մարտական խմբեր իրաքյան ուժային կառույցներից սեփական տարածքները պաշտպանելու համար՝ աստիճանաբար ավելացնելով սեփական վերահսկողությունն այդ տարածքների նկատմամբ:

4. *Քաղաքական խորհրդանշան*. դրա հիմնական իմաստը քաղաքական և կրոնական առաջնորդի հռչակման անհրաժեշտությունն էր, ինչը կարևոր քայլ էր իսլամական պետություն ստեղծելու համար:

5. *Ոչ մուսուլմանների պաշտպանություն*. այս բաղկացուցիչը ենթադրում էր, որ իսլամական պետության կազմում հայտնված ոչ մուսուլմանները գտնվելու են իսլամականների պաշտպանության ներքո՝ շարիաթում ամրագրված սկզբունքներին համապատասխան՝ հաշվի առնելով այն բացասական կարծիքը, որը տիրապետում էր ՋԼՄ-ում իսլամականների վերաբերյալ²⁰:

Չնայած 2009-2010թթ. իրաքյան կենտրոնական իշխանությունների կողմից ԻԻՊ-ի դեմ ճնշումներին ու աճող ծայրահեղ իսլամական դրսևորումների դեմ հետևողական պայքարին՝ իսլամանականների ակտիվությունն Իրաքում չնվազեց²¹: Ավելին, ԻԻՊ-ի բռնի գործողություններն էլ ավելի լայն թափ ստացան, որոնք իրակակացվեցին 2 փուլով՝

---

²⁰ Տե՛ս նույն տեղում:

²¹ Դրանք արտահայտվում էին ԻԻՊ-ի կողմից մարտավարական նոր գործողությունների տեսքով՝ սկսած Իրաքի տարբեր հատվածներում առկա բանտերի վրա հարձակումներից, մինչև իրաքյան մի քանի շրջաններում միևնույն ժամանակ (մեկ ժամվա տարբերությամբ) տասնյակ ահաբեկչական պայթյունների կիրառումը, որոնց հետևանքով հարյուրավոր զոհեր էին գրանցվում Տե՛ս FACTBOX, Security Developments in Iraq, August 15, Reuters, 15 August 2011,

1. 2012թ. հուլիսից մինչև 2013թ. հուլիս: Նշված ժամանակահատվածում ԻԻՊ-ի զինյալների հարձակման թիրախ էին Իրաքի տարբեր հատվածներում գտնվող բանտերը, որտեղից իսլամականներն ազատագրում էին կառույցի անդամներին ու այլ դատապարտյալներին:

2. 2013թ. հուլիսից մինչև 2014թ. հուլիս: Այդ ժամանակահատվածում ԻԻՊ-ի զինյալների հարձակման կիզակետում էին իրաքյան իրավապահ մարմինների, անվտանգության ուժերի ու իշխանական շրջանակների ներկայացուցիչները:

2010թ. վերջից մուսուլմանական աշխարհում ծայր առած ընդվզումներն անտարբեր չթողեցին նաև ԻԻՊ-ին: Սկսած 2012թ. կեսերից ԻԻՊ-ը սկսեց ակտիվություն ցուցաբերել նաև սիրիական հակամարտությունում: Մակայն հակամարտության սկզբնական շրջանում ԻԻՊ-ը Սիրիայում ներկայացված էր իր ճյուղավորման («Ջաբհաթ Ալ-Նուսրա»-ի) տեսքով²²: 2013թ. ապրիլին կառույցի առաջնորդ Աբու Բաքր Ալ-Բադդադին հանդես եկավ հայտարարությամբ, որտեղ նշվում էր, որ ԻԻՊ-ի ճյուղավորումները միավորվում են մեկ կառույցի մեջ՝ վերանվանվելով «Իրաքում և Շամում իսլամական պետություն» (ԻՇԻՊ)²³: 2013թ.-ի սկզբից ԻՇԻՊ-ի ուղերձներում Աբու Բաքր Ալ-Բադդադին հաճախ էր ներկայացվում որպես սուննի առաջնորդ՝ ընդունելով Ալ-Կուրայշի «տիտղոսը» (դրանով

<http://www.trust.org/item/?map=factbox-security-developments-in-iraq-august-15/>.

(մուսք՝ մարտի 12, 2014թ.).

²² Karam Z., Abdul-Zahra Q., Al Qaeda's Nusra Front Leader Stays in Syria Shadows, Associated Press, 4 November 2013, <http://www.thenational.ae/world/middle-east/al-qaedas-nusra-front-leader-stays-in-syrias-shadows> (Մուսք՝ մայիս 2, 2014թ.).

²³ Cailet R, The Global Think Tank, The Islamic State: Leaving Al-Qaeda behind, December 27, 2013, <http://carnegieendowment.org/syriaincrisis/?fa=54017>, (մուսք՝ հունվարի 24, 2014թ.).

շեշտվում է Աբու Բաքր Ալ-Բադդադիի Մուհամմադ մարգարեի ցեղակից լինելու հանգամանքը): Դրանից բացի, Սիրիայի որոշ հատվածներում ԻՇԻՊ-ի վերահսկողության տակ անցած տարածքներում ԻՇԻՊ-ը փորձեց ինքնուրույն քաղաքականություն իրականացնել՝ ի ցույց դնելով պետական միավոր ստեղծելու Աբու Բաքր Ալ-Բադդադիի նկրտումները²⁴: Նման վարքագիծն ու սիրիական հակամարտությունում տարվող ինքնուրույն մարտավարությունը հարուցեցին ընդդիմադիր ճամբարի գայրություն ու թշնամանքը՝ հանգեցնելով ԻՇԻՊ-ին ու նրա առաջնորդին ուղղված սուր քննադատության և բացահայտ ռազմական բախումների այլ ընդդիմադիր խմբավորումների հետ:

Ոգեշնչվելով 2012-2013թթ.-ի ընթացքում Սիրիայում ձեռք բերած որոշ ռազմական հաջողություններից և համալրվելով տարբեր իսլամական խմբավորումներով ու անհատ ջիհադականներով՝ ԻՇԻՊ-ը գնաց ռազմական առճակատման ինչպես կառավարական ուժերի, այնպես էլ իսլամական ծայրահեղ արմատական խմբավորումների հետ²⁵:

Որոշ մուսուլմանական արմատական խմբավորումների կողմից սուր քննադատության արժանացավ ԻՇԻՊ-ի նման վարքագիծը՝ սկսած կառույցի առաջնորդի՝ Աբու Բաքր Ալ-Բադդադիի ատրիբուտների շարքում Ալ-Կուրայշի տիտղոսի չարաշահումից մինչև սիրիական ներկա իշխանությունների կողմից հովանավորվելու մեղադրանքները: ԻՇԻՊ-ին

²⁴ Տե՛ս <http://azelin.files.wordpress.com/2014/01/abc5ab-bakr-al-e1b8a5ussaync4ab-al-baghdc481dc4ab-22god-knows-and-you-do-not-know22.mp3>.

²⁵ Նույնիսկ 2013թ. փետրվարի 3-ին «ալ-Կաիդա»-ի առաջնորդ Այման ալ-Ջաուսհիին ուղերձով հանդես եկավ առ այն, որ «Իրաքում և Շամում իսլամական պետությունը՝ չի հանդիսանում «ալ-Կաիդա»-ի ճյուղավորումը Սիրիայում՝ կոչ անելով իսլամական խմբավորումներին դադարեցնել պայքարը միմյանց միջև, Տե՛ս http://azelin.files.wordpress.com/2014/02/al-qc481_idah-22on-the-relationship-of-qc481dat-al-jihc481d-and-the-islamic-state-of-iraq-and-al-shc481m22.pdf, (մուսը՝ հուլիսի 6, 2014թ.):

հասցեագրված քննադատություններով հանդես եկավ սիրիական հակամարտությունում «Ալ-Կաիդա»-ն ներկայացնող Աբու Խալիդ ա-Սուրիին: Մասնավորապես վերջինիս կողմից 2014թ. հունվարի 21-ին տարածված ուղերձում շեշտվեց, որ ԻՇԻՊ-ը Սիրիայում պայքարող իսլամական արմատական խմբավորումներից մեկն է, այլ ոչ թե պետություն է՝ մատնանշելով վերջինիս դերն ու կարգավիճակը տարածաշրջանում վարվող ջիհադական պայքարում²⁶:

Դրան զուգահեռ իսլամական արմատական շրջանակներում ներքին բախումների դադարեցմանը միտված այլ մտահղացումներ ու նախաձեռնություններ ի հայտ եկան²⁷, որոնք մերժվեցին ԻՇԻՊ-ի կողմից: Ավելին՝ 2014թ. հունվարի 27-ին կառույցը հանդես եկավ հայտարարությամբ, որտեղ մերժեց բոլոր նախաձեռնությունները, պահանջեց, որ Սիրիայում կռվող բոլոր իսլամական ուժերը կտրեն իրենց կապերը Հորդանանի, Կատարի, Սաուդյան Արաբիայի, Թուրքիայի և այլ երկրների, ինչպես նաև Արևմուտքի կողմից աջակցություն ստացող ընդդիմադիր աշխարհիկ խմբերի հետ՝ հայտնելով, որ եթե դա տեղի չունենա, կառույցը շարունակելու է իր պայքարն այդ ուժերի դեմ²⁸:

²⁶ Заявление Абу Халида ас Сури касательно ИГИШ, 21 января, 2014.

www.youtube.com/watch?v=YiD0vQgyIxc. (մուտք՝ հունվարի 23, 2014թ.)

²⁷ Մասնավորապես հեղինակավոր շեյխ Աբդալլահ իբն Մուհայսինին հունվարի 23-ին նոր «Ումմայի նախաձեռնությամբ» հանդես եկավ, որտեղ հակամարտող կողմերին կոչ արվեց դադարեցնել բախումներն ու վեճերի լուծման համար ստեղծել շարիաթական կոմիտե, որը պետք է կազմված լինի կողմերի համար ընդունելի ու այդ բախումներից հեռու մնացած փոքր իսլամական արմատական խմբերի կողմից առաջ քաշված 10 անդամներից և այլն: Տես Մուբադառա ալ-Ումմա, Բի Աբդալլահ իբն Մուհամմադ ալ-Մուհայսինի, 21 января, 2014., <https://www.youtube.com/watch?v=rmYu5kr2zS0&feature=youtu.be>. (մուտք հունվարի 23, 2014թ.)

²⁸ New statement from the Islamic State of Iraq and al-Shām: Position on the Initiative of Shaykh al-Muhāysinī, 27 January, 2014., <http://jihadology.net/2014/01/27/new->

2013թ. կեսերից ԻՇԻՊ-ն ընդլայնեց իր կողմից վերահսկվող տարածքները Սիրիայում, որի սահմանները ձգվում էին Սիրիայի հյուսիսային շրջաններից մինչև սիրիա-իրաքյան սահմանը: 2013թ. կեսերից սիրիական Ալ-Ռակկա քաղաքն ընկավ իսլամականների վերահսկողության տակ՝ դառնալով Սիրիայում ԻՇԻՊ-ի կենտրոնը: Կառույցն աստիճանաբար վերածվելով ազդեցիկ գործոնի քայլ առ քայլ ընդլայնեց իր կողմից վերահսկվող տարածքները ոչ միայն Սիրիայում, այլև 2014թ.-ի սկզբից նաև հարևան Իրաքում:

2014թ. սկզբից իսլամականների վերահսկողության տակ անցան իրաքյան Ալ-Անբար նահանգի որոշ հատվածներ, իսկ 2014թ. հունիսի սկզբից լայնամասշտաբ ռազմական գործողությունների դիմեց Իրաքի հյուսիսում. հունիսի 10-ին ԻՇԻՊ-ին հաջողվեց ամբողջությամբ իրեն ենթարկել Իրաքի հյուսիսային Մոսուլ քաղաքը, փախուստի մատնել իրաքյան կառավարական ուժերին, շարժվել դեպի հարավ, կարճ ժամանակում նվաճել մի շարք քաղաքներ, ընդհուպ մոտենալով մայրաքաղաք Բաղդադին:

Սադամ Հուսեյնի իշխանության տապալումից հետո Իրաքի սուննիաբնակ արևմտյան շրջաններում ավելացող հակաշիական տրամադրությունները, իսկ 2014թ. սկզբից իսլամական արմատական գաղափարների արմատավորումը, ավելին՝ որոշ իրաքյան բնակավայրեր իսլամական ծայրահեղ արմատական խմբավորումների վերահսկողության տակ անցնելը պայմանավորված էին նաև Նուրի Ալ-Մալիքիի գլխավորած իրաքյան շիական վարչակարգի ձախողված քաղաքականությամբ հատկապես՝ իրաքյան սուննիաբնակ տարածքներում: Շիայական իշխանությունների անհեռատես քաղաքական վարքագիծը

սուննիներով բնակեցված արևմտյան տարածքների նկատմամբ (այս տարածքներում խասացված հակաահաբեկչական օրենքները, էթնո-դավանաբանական կոչերով միախառնված կառավարական ուժերի հակաահաբեկչական ռազմարշավները, սուննի բնակչության նկատմամբ ճնշումներն ու հալածանքները և այլն), հանգեցրեց նրան, որ ԻՇԻՊ-ի զինյալների առաջխաղացումը 2014թ. հունիսից դեպի Իրաքի խորքերը տեղաբնիկների մոտ դիտվեց նաև որպես շիայական իշխանություններից ազատվելու միջոց:

ԻՇԻՊ-ի գործողություններում նկատվող նպատակայնացումն ու գաղափարական հիմնավորումները նույնպես կարևոր դեր խաղացին: Մինչ տարածաշրջանային իսլամական շատ ուժեր հայտարարում էին, որ պայքարում են իսլամական պետություն ստեղծելու համար, ԻՇԻՊ-ն իր անվանումով («Իրաքում և Շամում իսլամական պետություն») ենթադրում էր արդեն «Իսլամական պետության» գոյություն, որին կարող են միանալ մուսուլմանները, իսկ իր առաջնորդի՝ Աբու Բաքր Ալ-Բադդադիի ատրիբուտների շարքում Մուհամմադ մարգարեի ցեղանվան ու առաջին իսլիֆ Աբու Բաքրի անվան վկայակոչումը (Աբու Բաքր Ալ-Բադդադի Ալ-Կուրայշի Ալ-Մամարի) նպատակ էր հետապնդում ընդգծել մարգարեի ցեղին պատկանող ԻՇԻՊ-ի առաջնորդի անձի կարևորությունն ու առանձնահատուկ վերաբերմունքը մուսուլմանների կողմից²⁹: ԻՇԻՊ-ի վերահսկողության տակ էին էներգակիրներով հարուստ սիրիական որոշ տարածքներ, որտեղ կառույցը զբաղվում էր նավթա-գազային պաշարների վաճառքով,

²⁹ Նման ատրիբուտներով վկայակոչվում էր նաև Աբու Բաքր ալ-Բադդադիին նախորդած ԻՊ-ի առաջնորդ Աբու Ումար ալ-Բադդադին, ինչը խոսում է այն մասին, որ կառույցը դեռ Իրաքում իր ակտիվ գործունեության ժամանակ հեռու գնացող նպատակներ ուներ (St. u Fishman B., Redefining the Islamic State: The Rise and Fall of Al-Qaeda in Iraq, National Security Studies Program Policy Paper, New America Foundation, August 2011, http://security.newamerica.net/sites/newamerica.net/files/policydocs/Fishman_Al_Qaeda_In_Iraq.pdf). (մուտք՝ հուլիսի 3, 2013թ.):

ինչպես նաև, կարողանում էր որոշակի օգուտներ քաղել հարակից սիրիական տարածքներով անցնող նավթամուղերով և գազամուղերով փոխադրվող էներգետիկ ռեսուրսների ապահով տեղափոխումից, ինչը ևս լրացուցիչ ֆինանսական հոսքեր էր ապահովում կառույցին³⁰: ԻՇԻՊ-ի ֆինանսական ռեսուրսները իսլամականներին սպառազինվելու, նոր անդամներ հավաքագրելու և ռազմական գործողությունների վրա զգալի միջոցներ ծախսելու համար հնարավորություն էին տալիս:

Իրաքում տեղի ունեցող զարգացումներում մի բան ևս հստակ էր դառնում: ԻՇԻՊ-ը միակ ուժը չէր, որը կանգնած էր այս հարձակումների հետևում: ԻՇԻՊ-ի զինյալների հետ միասին իրաքյան ուժերի դեմ պայքարում էին նաև այլ ուժեր: Մասնավորապես իրաքյան կառավարական ուժերի դեմ պայքարում նկատվեցին Իրաքի նախկին նախագահ Սադամ Հուսեյնի զինակիցներից բաղկացած սուննիական աշխարհիկ ստորաբաժանումներ, ինչպես նաև որոշ իսլամական կրոնական ուժեր, մասնավորապես սուֆիական «Նակշբանդիա» միաբանության զինյալ խմբերը և որոշ ցեղերից բաղկացած խմբավորումներ³¹: Վերջիններն առաջնային դերակատարում են ունեցել Մոսուլի, Թիքրիթի և այլ ուղղություններով ԻՇԻՊ-ի զինյալ խմբավորումների հարձակումների մարտավարության ժամանակ:

2014թ. հունիսի 29-ին ԻՇԻՊ-ի կողմից հայտարարություն տարածվեց առ այն, որ կառույցը այսուհետ կոչվելու էր

---

³⁰ ԻՇԻՊ-ը դրախտ է «Սև շուկայի» համար՝ վաճառելով Իրաքի և Սիրիայի նավթը, վաստակելով 3մլն. դոլար օրեկան շահույթ, Ալ-Միսր ալ-Յոում, Ջայն ադ-Դին, ապրիլի 8, 2014թ., <http://m.almasryalyoum.com/news/details/494565> (մուսը՝ օգոստոսի 23, 2014թ.):

³¹ "Baath" and "Naqshbandi" Militants wage assassinations campaign against leaders of ISIL organization in Diyala, 09 July 2014, <http://english.shafaaq.com/index.php/security/10463-baath-and-naqshbandi-militants-wage-assassinations-campaign-against-leaders-of-isil-organization-in-diyala>, (մուսը՝ օգոստոսի 23, 2014թ.)

«Իսլամական պետություն» (ԻՊ), իր կողմից վերահսկվող տարածքներում հռչակվում էր խալիֆայություն՝ հայտարարելով նոր խալիֆի անունը՝ դա կառույցի առաջնորդ Աբու Բաքր Ալ-Բադդադին էր³²: Հուլիսի 5-ին Իրաքի Մոսուլ քաղաքի մեծ մզկիթում ուրբաթ օրվա խուտբայի³³ ժամանակ մուսուլմաններին ներկայացավ ԻՊ-ի նորահռչակ խալիֆան (Աբու Բաքր Ալ-Բադդադի Ալ-Կուրայշի Ալ-Սամարրին)՝ կոչ հղելով մուսուլմաններին հավատարմության երդում տալ իրեն³⁴:

«Իսլամական պետության» խմբավորման ակունքները գնում են դեպի 1990-ական թթ. վերջ, երբ Աֆղանստանում դրվեցին կառույցի հիմքերը: Սադամ Հուսեյնի իշխանության տապալումից և Իրաքում արևմտյան ուժերի հաստատումից հետո, երկրում ձևավորվեցին նախադրյալներ իսլամական արմատականության գաղափարների տարածման և դրանց հիման վրա իսլամական ծայրահեղ արմատական դրսևորումների խորացման համար: Այդ զարգացումների առաջնագծում կանգնեց Աբու Մուսաբ ազ-Զարկաուին և նրա կողմից ղեկավարվող «Աթ-թաուհիդ ուս ալ-ջիհադ» կառույցը, որը հետագայում դարձավ «Ալ-Կաիդա»-ի ճյուղավորումներից մեկը: 2000-ական թթ. կեսերից կառույցն իր ակտիվությամբ ու ջիհադական պայքարում մոլեռանդ կեցվածքով արժանացավ նույնիսկ «Ալ-Կաիդա»-ի ղեկավար շրջանակի քննադատությանը, իսկ Արևմուտքի դեմ ուղղված գործողություններով ամենավտանգավոր իսլամական կառույցներից մեկի համբավ վաստակեց: Նման վարքագիծը չխանգարեց կառույցին հեռու գնացող նպատակներ ունենալ և

³² <https://www.youtube.com/watch?v=BTiqYjulJik&feature=youtu.be>

³³ Մզկիթում ուրբաթօրյա կեսօրի աղոթքի ժամանակ իմամի կողմից արտասանվող ճառ:

³⁴ First Appearance of ISIS leader Abu Bakr Al Baghdadi (English Subtitles), 5 июля 2014, <https://www.youtube.com/watch?v=VOORW63ioY0>. (Մուսուլմանները՝ հուլիսի 6, 2014թ.)

հանդես գալ սեփական դիրքերն Իրաքում ամրապնդելու նախաձեռնություններով, որոնք դրսևորվեցին ինչպես պայքարի գաղափարական, այնպես էլ՝ գործնական կիրառման լայն հնարավորություններով: 2011թ. վերջից ներգրավվելով սիրիական հակամարտության մեջ՝ ԻՊ-ը նոր թափ հաղորդեց Բաշար Ալ-Ասադի վարչակարգի դեմ իրականացվող ջիհադական պայքարին: 2013թ. կեսերից իր վերահսկողությունը հաստատեց Սիրիայի զգալի հատվածի նկատմամբ, իսկ 2014թ. սկզբից ընդլայնեց իր ազդեցության տակ գտնվող տարածքներն Իրաքում:

Մերձավորարևելյան տարածաշրջանում ի հայտ եկավ մի ուժ, իսլամական ծայրահեղ արմատական մի կառույց, որը մարտահրավեր նետեց գոյություն ունեցող կարգերին: ԻՊ-ի կողմից խալիֆայության ստեղծման վերաբերյալ հունիսի 29-ի հայտարարությունը, փաստորեն, արձանագրեց իրողությունը, այն է՝ արդեն փաստացի առկա իսլամական պետության գոյությունը: Այս համատեքստում կարելի է առանձնացնել մի քանի գործոններ, որոնք ԻՊ-ն օժտում են որոշակի առանձնահատկություններով՝

1. «Իսլամական պետությունը» հանդես է գալիս որպես նոր պետական միավոր, ասել է թե՛ իսլամական խալիֆայություն, որը կառուցվել, կամ կառուցվում է իսլամական աշխարհի սրտում: Նոր ժամանակներում արաբական աշխարհում նման պետություն գոյություն չի ունեցել: Բացի այդ, մուսուլմանական աշխարհի կենտրոնում ստեղծված խալիֆայության առաջնորդի Մուհամմադ մարգարեի ցեղակից լինելու հանգամանքի շեշտումը, բարձրացնում է նորահռչակ խալիֆի հեղինակությունն իսլամական աշխարհում:

2. ԻՊ-ն ունի որոշակի ռազմական ներուժ, որը գործնականում ընդլայնում է ԻՊ-ի տարածքները, և որտեղ ավելանում է ռազմական փորձ ունեցող զինյալների թվաքանակը: Վերջինները պատրաստ են իրենց ունակություններով աչքի ընկնել աշխարհի

այլ հատվածներում արդեն գոյություն ունեցող իսլամական ծայրահեղ արմատական ցանցերի միջոցով:

3. ԻՊ-ն ունի ֆինանսական ռեսուրսներ, և ըստ տարբեր փորձագիտական գնահատականների՝ ԻՊ-ի ինքնաֆինանսավորման գործակիցը բավական բարձր է, հետևաբար, միայն արտաքին դոնորներից կառույցի ֆինանսավորման դադարեցումը չի կազմալուծի կառույցը ֆինանսական առումով:

4. ԻՊ-ը մեծ գումարներ է ներդնում գաղափարական-քարոզչական ոլորտում: ԻՊ-ն իր գաղափարները քարոզելու և գրավիչ դարձնելու համար օգտագործում է ժամանակակից տեխնոլոգիաներ, SS ոլորտի մասնագետներ, համացանց, բարձր որակի գովազդային ու տեղեկատվական տեսահոլովակներ և այլն, որոնք նախկինում չեն կիրառվել այլ իսլամական ծայրահեղ արմատական կառույցների կողմից:

Վերոնշյալի համագումարը ԻՊ-ը վերածում է նոր իրողության ոչ միայն մերձավորարևելյան, այլև համաշխարհային աշխարհաքաղաքական ու աշխարհատնտեսական զարգացումներում: 2014թ. վերջի դրությամբ այն ամենահարուստ իսլամական ծայրահեղ արմատական կառույցն ու ջիհադական պայքարի առաջամարտիկն է դարձել՝ ստվերելով անգամ «Ալ-Կաիդա»-ին:

“ISLAMIC STATE” FROM THE ORIGIN TO THE DECLARATION OF THE CALIPHATE

Summary

Sargis Grigoryan

The organization which is known as “Islamic State” was founded in early 1990s. In the mid of 2000s, the organization with its military activity, rigid posture and struggle against the West, became one of the

most dangerous Islamist organization. In the end of 2011 this organization took part in Syrian conflict, which increased the activity of jihadist movements against Syrian president Bashar al-Assad. In the middle of 2013 ISIS established its control over a large part of Syria. From the beginning of 2014 ISIS expanded its territories in Iraq. The establishment of the Caliphate by ISIS in June 29, 2014 created a new reality of the existence of the Islamic State. Nowadays, its ideological, military, financial and other features make IS as factor not only in the Middle East, but also in the world.